

SLOVANSKA KNJIŽNICA LJUBLJANA

K

ČS F 46/1902/1903

070.487



9005711,7-9_11-13 COBISS



Izhaja vsako prvo in tretjo soboto v mesecu.

Cena na leto 6 K, na pol leta 3 K, za Nemčijo 7 K 20 h, za vse druge države 8 K 40 h.

Posamezna številka 30 h.

E 90057M

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 7. marca 1903.

Leto 1.

Pepelnični maček.

F 46



Pisemce.

Našel sem zadnjič pisemce,
oj pisemce drobnó;
v njem moje ljubljeno dekle
pisalo je tako:

Ti ljubček moj, ti srček zlat,
ti biser dragocén!
Poljubljam te stotisočkrat
na „gobček“ tvoj medén. — —

Poljubil sem to pisemce
in shranil je skrbnó;
pri srci pa mi bilo je
tako mehko, sladkó. — — —

Tedaj pa vzrem zavitek bel,
zavitek mal, duhteč —
na njem pa tuje vzrem imé
v bridkosti koprneč.

S. Magolič.

Pogled v bodočnost.

„Hvala Bogu, da sem sedaj
gotov z medicinskimi študijami.
Grozno sem se moral truditi
zadnji čas!“

„Le potolaži se, saj sedaj
si do dobra odpočiješ in dolgo,
dolgo ne bodeš imel ničesa
opraviti.“

Moj Bog, če stara izve, da sem danes ob štirih zjutraj
pil bratovščino z našo Micko — in da sem ji 20 goldinarjev
„posodil“!

Površnik.

Luni je bilo dolgčas. Svojo dolžnost je opravljala melanholično, ker zanimive noči, zabavne in vesele ure so minile tudi njej.

Tempi passati! Spomladi jo je opeval petošolček v najkрасnejših daktilih, da se je kar vidno debelila same zemeljske hvale, poleti se je divila zaljubljenemu parčku, smejala, ko je opazila, da so neprenehoma moleli palec, kazalec in sredinec njegove desnice proti nebu, vstrepetala, ko se ga je ona ovila tako ljubko krog vratu; v jesenskem času se je krohotala marsikateremu zemljanu, ki jo je novega vina poln videl v dveh, treh neizpremenjenih izdajah na nebu, dokler mu ni konfisciral nočni čuvaj tega vžitka, ter ga vrgel v uredniški koš kazenskih paragrafov, — toda sedaj je zima! Sneg je uničil daktilični plamen mlademu pesniku, mraz je prepodil parček v gorko sobo in še gorkeje objeme, in burja je zaman iskala nestanovitnosti v nogah, da bi se nekoliko zabavala z dvonožci po jarkih, lužah in grmih. Vse mrtvo, vse mrtvo!

Ne, ne, kdo je oseba, ki je ravnokar zapustila kavarno? Trezno hoče hoditi, toda noge se ji opotekajo, kar je luna koj opazila.

Ker ji je bilo dolg čas, je nadaljevala svoje opazovanje: „Gospod je, gospod; mnogo ga je izpil, in dobra pijača je bila, ker ima uklenjene vinske duhove, ki mu silijo iz glave, v visoki črni ječi. Celo imeniten gospod je, ah, prav k meni prihaja dim izvrstne „britanike“. Pred svojo hišo je, odpira, ključ ima, no zdaj vem tudi, da ni še poročen. Izginil je, odpira okno, vroče mu je, znoj mu teče s čela, briše se, vinski duhovi najbrže še niso zapustili njegove lobanje, dobro bi bilo, da bi trkala malo po njegovi glavi in opozorila duhove na odhod.“

Tako je luna govorila, spustila se na zemljo, stopila v ulico, šla v drugo nadstropje, odprla vrata, napravila prepih, kateri je ugasil luč, trkala Egona Miliča in se zopet vzdignila skozi odprto okno v svoje višave.

Solnce v zlatem kraljevskem ornatu je že dolgo šetalo po neizmernem svojem parku. Svoje zveste služabnike, blesteče se žarke je razposlalo po širnem kraljestvu. Proti večeru, ko so se vračali žarki trudni domov skozi melanholični mrak, je pristopil mlad, lahkonom lakaj k svojemu gospodarju in začel.

„Veličanstvo! Kralj vseh kraljev, rednik osmih planetov, središče vseh nebesnih teles po Laplace-jevi teoriji. Brez tebe bi bila zemlja gola, kakor glava starega plešastega penzijeonista brez lasulje.“

In solnce se je smehljalo tej laskavi izjavi svojega podložnika, in njegov smeh je pordeval zapadno nebo in bele čepice gorskih orjakov.

„Nadaljuj!“

„Lahkih nog priskakljam na okno drugega nadstropja, skočim oprezno na pod male, a čedne sobice, korakam počasi po mehkiem tapetu, in hajd! bil sem že na postelji. Oziram se okrog, in kar groza me obhaja, ko zapazim na belih rjuhah še bledejšega spečega bolnika. Na glavi mu je sedela strašna pošast, črn maček z rdečimi očmi in dolgim suhim jezikom.“

Poljubljati sem začel bleđi obraz, najprej mirno, potem pa vedno strastnejše, dokler se ni vzdramil bolnik.

Ura je udarila dvanajst. Izprani in posušeni želodec je krepko zahteval mazila in ga tudi dobil v najkrajšem času, namreč polovico vode iz umivalnika, ker družega zdravila slučajno ni bilo pri rokah.

Nekdo je potrkal na vrata.

„Kdo je?“

Prijatelj je vstopil v sobo.

„Ali še nisi vstal, glej solnčni žarek, te je moral vzbuditi. Kaj pa maček?“

„Nič hudega! Ravnokar sem ga oblił, sedaj mu hočem še malo pokaditi pod nos, da se prej odstrani. Prosim te, daj mi smodko iz mojega površnika!“

„Kje ga pa imaš?“

„Na obešalu!“

„Tu ni nič, na stolu nič, na mizi nič, na tleh nič, saj vendar nisi šel v površniku spat!“

„Išči dobro!“

„Egon, površnika ni!“

Bolnik je planil po konci in zelo sem bil vesel, da je pri tem uničil ono črno pošast z rdečimi očmi in suhim jezikom.

Nekaj časa je premišljeval, kar naenkrat pa zaupije „tatovi, tatovi!“ in njegovo truplo je padlo na bele rjuhe.

„Kaj bledeš? Vzdrami se vendar, da dobiva tvoj površnik!“

„Nikdar več, nikdar več! Poslušaj! Včeraj sem prišel v sobo, prižgal luč, odprl okno, kar naenkrat se odpro vrata, luč ugasne, jaz dobim udarec po glavi in tat je šel s površnikom.“

„Ali so se vrata res odprla?“

„Res, saj sem čutil prepih!“

„Tedaj so bili tatovi pri tebi. Sedaj pa na delo! Tu imaš smodko! Potolaži se! Najprej napravim sliko za „Extrablatt“ o tem napadu. Sobo si moram še nekoliko ogledati, in jutri bo že romala slika s primernim besedilom po širnem svetu.“

Bil sem radoveden, in ker sem se že prej vedno pomikal proti oknu, prišel sem ravno o pravem času na mizo.

Dvoumna uljudnost na deželi.



Profesor iz Ljubljane na počitniškem potovanju s svojo družino: „Ah, krasno, draga Emilija, kaj ne?“

„Krasno, divno! O, človek bi kar za vedno tukaj ostal in se divil temu razgledu. Tu moramo pa že naročiti eno osminko vina.“

Krčmar (se kisko nasmeji): „O, saj ni ravno treba, gospa, že tako tudi lahko pogledate!“

Gledal sem. Na čisti papir je narisala spretna rokâ požrtvovalnega prijatelja sobo, luč, mizo, pri njej Egona, za njim pa razmršenega, razcapanega moža divjega pogleda, s površnikom v levici, med tem ko je vihtela desnica veliko gorjačo nad glavo ničesar slutečega siromaka. Pod sliko pa je napisal slikar: „Roparski napad v — skih ulicah. Po skici narisani v zasebni sobi sami, kjer se je vršil napad.“

„Zdaj grem v uredništvo „Extrablatta“, dobim za sliko šest kron, naznanim potem celo afero policiji, ti pa le ostani v postelji, kajti brez površnika se gotovo prehladiš v tem mrazu.“

Prijatelj se je poslovil pri durih, jaz na oknu in — oropani Egon je ostal sam.

To je moj dogodljaj; jutri, Veličanstvo, ti pa povem nadaljevanje.“

Milostno je odslovilo solnce svojo družino in se zakopalo v mehke blazine temno-zelenega baržunastega morja k počitku. Drugo jutro je prišel buditi svojega gospodarja sam lakaj, ki ni zatisnil očesa celo noč in željno pričakoval jutra, da poseti zopet Egona. V ljutem in dolgotrajnem

boju s sovražno megljo je premagal radovedni žarek zadnjo zapreko, in — že je bil v sobi, katero je ravnokar zapuščal mož s sabljo na levi, s srebrnim „kifelčkom“ pod brado.

„Pozdravljam gospod policijski nadzornik!“ je rekel Egon, ki je ležal v postelji in po odhodu tega gospoda jezno zrl v strop.

„Površnika ni, joj meni v tej hudi zimi! Vrhu vsega ga moram še plačati!

Tak ... tak ...

„Naprej!“

„Vidiš, dragi Egon, tu sem ti prinesel današnjo številko „Extra-

blatta“, le poglej mojo sliko! Ali nisi dobro zadel? In besedilo šele, kar beri ga! Ha, ha, kaj ne, zona te spreletava, skoraj sem pisal prestrašno o tem napadu. Celó mnenje tvojega zdravnika sem utaknil v svoj popis! Še par dni moraš ležati, da se ti zaceli rana, katero ti je vsekal v glavo neznan tat. Vsa policija je na nogah! Na, tu je pa honorar za sliko in kratek popis! Pomisli, deset kron so mi dali!“

Tak . . . tak . . .

„Naprej!“

„Klanjam se, klanjam se, gospod Milič. Oprostite, da Vaju, blagorodna gospoda, nadlegujem ob tako neprimernem času! Včeraj smo Vas čakali, gospod Milič, v kavarni, kjer sem jaz marker, da bi Vam izročili površnik, katerega ste predvčerajšnjim blagovolili pustiti na obešalu. Gospodar mi je pa ukazal in rekel: „Žan, nesi površnik preblagorodnemu gospodu Miliču, pozdravi ga najuljudneje od mene in moje soproge, in vprašaj ga po cenjenem zdravju.“ Klanjam se, gospoda! Sluga ponižen! Oprostite! Dober dan in dober tek!“

„Na, Žan, to imaš pa za tvoj trud“, in Egon mu je stisnil v roke svojo polovico „Extrablatt“-ovega honorarja.

Ha, ha! Komičen smeh je sledil.

„Vendar ne razumem še vsega, dragi Egon, saj si sam trdil, da so se vrata odprla, da je ugasnila luč, da te je nekaj udarilo po glavi!“

„Evo, ti rešitev te uganke! Da nisem šel trezen iz kavarne, pričajo dejstva. Površnik sem pozabil, šel brez njega v najhujšem mrazu domov, kjer sem vrata najbrže samo priprl, in ko sem odpiral okno, jih je moral odpreti prepih, ki je ugasil luč. Mene je pa sama luna trkala po glavi, saj se še dobro spominjam njenega magičnega svita. To klasično sliko si pa hočem obdržati v večernem spomin svoje globoke rane na glavi.“

Čas je prišel in žarek je moral zapustiti prijazno sobo in vesela prijatelja. Vse je natanko povedal kraljevemu Solncu, ki se je tako sladko smehljalo, da so celo zvončki in trobentice pokukale skozi sneženo odejo v solčne višave. „No, takega

lista kot je „Extrablatt“ pa nisem še videlo pod sabo.“

* * *

Mrak. Noč. Luna se izprehaja zopet po nebu in kako se čudi, ko sliši v tem mrzlem zimskem času odo na svojo lepoto in krasoto. Daleč dol pod njo leži namreč marker iz kavarne „Central“ v jarku, prepeva in prepeva, saj je zapil danes denar, katerega je zaslužil s tako lahkoto pri premilostljivem gospodu Miliču.

Hvaležno se približa Luna in poljubi pomladansko-entuzijastičnega in jesensko-vinjenega Žana.

Potem . . .

„Ti, pojdi gledat, v Samostanski ulici se pretepeata dve babi!“

„Kaj meni mar!“

„Ej, ti je že mar, saj je ena tvoja žena!“

„Potem bodi pa Bog oni drugi milostiv!“

Moder odgovor.

Profesor pri izpitu: „Življenje je torej pravzaprav le izgorevanje telesnih snovi. Kaj sledi iz tega?“

Medicinec Štefanov (pomišlja nekaj časa): „Iz tega sledi, da je treba ta požar prav pridno gasiti.“

V spomin.

Nekoč pride v vas gospod, in zagleda nad prvim nadstropjem neke hiše, v kateri je bila tudi krčma, dolgo debelo črno črto. Vprašal je gostilničarja čemu je ta črta. „V spomin“ odgovori krčmar „do kam je segala voda, ko je Donava poplavila okolico. Gospod se začudi in pravi: „Saj ni mogoče da bi segala tako visoko.“ Gostilničar pa pravi: „Voda je segala sicer le do tukaj“, pritem pokaže komaj meter nad zemljo, „toda, ko sem naredil črto so jo vedno otroci opraskali, da se ni poznalo. Sedaj sem jo pa naredil tja gori, da je otroci ne dosežejo.“

Josip Debeljak.

Dva jubileja.



A: Ali že veste gospod svetnik, da praznujem jutri srebrno poroko?

B: Tako? Jaz bi s svojo ženo mogel že kmalu praznovati tridesetletno vojsko!"

Dobro zavrnil.

Župan (posestnik žganjarnе, pokaže župniku pijanca v jarku): „Zopet ovca iz Vaše črede, gospod župnik.“

Župnik: „Ki jo je Rebeka v Vaši žganjarni napojila.“

„Otrôk nas Bog obvar' . . .“

Po napevu — kakor se ga kdo zmisli.

Mlad mož se bil oženil je z Marjetico mladó.

Koj po poroki nje mamá je djala mu tako:

„Marjetica je mlada še, in ti še nisi star . . .“

zato naj vama geslo bo:

Otrôk nas Bog obvar' . . .“

Ko prvo noč sta spančkala tam v kamrici sladko, je ‚amor‘ ju vzbudil nakrat, a mož je djal tako:

„Marjetica si mlada še, in jaz še nisem star . . .“

zato naj nama geslo bo:

Otrôk nas Bog obvar' . . .“

Minilo mescev sedem je — glej štoklja prištorklja! Prinašajoč Marjetici fantiča zalega.

In mož si belil je glavo: odkod je prišla stvar?

Saj njima geslo bilo je:

„Otrôk nas Bog obvar' . . .“

Tolaži ga Marjetica:

„Ne beli si glavé, tud' sveta Ana brez moža dobila je deklé.“

Marjetica pa znala je, odkod je prišla stvar:

njen **prejšnji** ljubček rekel ni:

„Otrôk nas Bog obvar' . . .“

V.

Pri maturi.

Profesor: „Vidim, da je vse zamán. Pa vsaj to morda znate povedati, kaj pravzaprav hočete tukaj!

Maturant (molči).

Profesor: „Pardon! Dal sem Vam namreč vprašanje, ki mu pravzaprav tudi sam ne vem odgovora.“

Žane z Iblane.



Kamr se člouk ubrne, je pòvsod ena figa! Nej pumislja, gspud „Jež“: Un dan m je prnesla moja Jerca, k se že deset let štemáva, u tisteh cajngah iz Štelnarju en pečen purmanu urat zavít, k ga je od soje heršoft dubila. Purmana sm hitr puvedu, cajnge sa pa tku lepu pu purmane dišale, de jeh nism mogu dat iz rok. Kar naenkrate pa videm not nadrukan, de u Cel išeja take deluce, de b blè Sluveni. Ješ, Žane, sm s mislu: Tula bo pa glih prou zate, k nimaš dinsta, Sluvenec s pa tud. Brš sm Jerca napumpu za en par flik, k sm biu glih suh, de b imou za cirnga pu pot, pa sm ja kar h nogam ubrau preke Cel, de b se pumenu s tistm dohtarjam, k sa u iblanske cajtne pisal pu deluce. Kúmi pa sm pršu pred Narodni dom u Cel, sm že vidu enga gspuda iz špeglam, k je enmo pulcaju naroču, de nej dóbr merka pr Narodno dom, k maja dons Sluveni trjatr, če bo mogu kašnga zamehurt. Pulcaj je pokimu, pol pa tku salutiru, de sm prec vedu, da more bit ta gspud bl za ta velcga na rotuš. Guvurla sta pa po celsk, pa jest, k use šprahe guvarim, kedr sm pr vol, sem dobr zastopu k je reku: „Nur gut aufpassen, ber ih auh kumen šaun, ben bird bos los!“ Takrat sm pa prašu enga gspuda, k je glih iz Narodnga doma pršu, kí b lohka s tistm dohtarjam guvuru, k po

iblanskih cajngah dinste punujaja. Ta gspud m je puvedu, de naum mogu s tem dohtarjam pred guvort, kokr pu trjatr, k boja ncoj špilal, pa nimaja preh cajta. Jest sm s mislu, naj pa bo; bom pa pučaku dol u štari, pol bom šou pa pugledat, kuku u Cel špilaja. Šou sm kar iz veže pr ta glažunateh uratah u štarija. Notr sa že sedel en gspudi, pa sa bli tku u kvarte zamišlen, de me še pugledal nisa, k sm jih puzdravu. Sam kelnarca, k sa ja za Lojzka klical, me je uprašala, kaj de zašafam.

En cajt sm sedou pr mojem ferkele, pol sm pa šou, kokr ta druh u pèru štek u trjatr. Špilal sa glih takát „pr belmo kojničko“ in men se je še ta narbl ta béu kojniček dupadu, če ja je prou bl pu nemšk zaviju, pa špilu je use glih lepu. Mene je narbl tu jezil, k nism nubenga puznou. Pol sm prosu enga gspuda zraun mene, de b m pukazu tistga dohtarja, k dinste po cajngah punujaja. Ta gspud je biu prou prijazn z mana, k sm mo puvedu, de sm Žane z Iblane, pa m je prec ublubu, de m ga bo pukazu, k bo pršou na pino; pol ga je pa res pukazu.

Prmejš, ta dohtar zna špilat! K tem naj b se šle iblanski šaušpilari učit. U Iblan člouk še na ve, kdaj nej b se smejau, kdaj pa joku. Ta dohtar se je pa useli začeu ta narpreh sam smejat, pol sma pa že use vedl pu trjatr, de se morma reglát, pa sma se reglal. Tu je špl, pa ne kokr u Iblan, k je use narobe. Kdr b s ldje mogli jokat, se začneja pa smejat, k nm nubedn na puve, kuku je prou. Nč m ni blu žou za tiste soude, k sem jeh plaču, sej sa pol na konc še puvrh ena tku douga zapel, de je bla narmn tri groše uredna.

Prec, k je biu trjatr ven, sm puiskou tistga dohtarja, de sm prašu, kuku je iz dinstam. Narpred sm mogu puvedat, de sm biu učas šuštar. Pol sa m pa prec rekl, de nej ker začnem delat, de m boja že pudpiral, če nm bom delu lepu, pol pa kej zastojn. No, jest sm pa reku, da lepu bom že delu, ampak glih zastojn pa naum mogu, kuku bom pa živu, k nimam gnarja. „Lub moj Žane“, sa rekl pol dohtar, „če

nimaš gnarja, pu kuà pa u Cele hodeš? Če čno dobr plačat, nam pa tuđ celsk nemškutari rad delaja, pa ni treba Iblančanam sm hodet.* Tku sa m puvedal pa sa šlé; jest sm pa tuđ šou nazaj preke Iblan. Pu pot sm s pa naprej uzeu, de na grem več u Cele, če še tku lepu špilaja.

Previdnost.

Devica „v srpanu“: „Zakaj pa mi pošlje trgovec vse to blago v takšnem gorostasnem, težkem zaboju?“

Dečko: „Oprostite, gospodična, — smo imeli samo ta-le zaboj in eno staro, grdo škatljo; tiste pa gospod niso pustili vzeti, ker bi se morda Vi čutili razžaljeno!“

Z manevrov.

(Resničen intermezzo.)

Lajtnant, baron Gigerl: „Vi, prostovoljec Markovič, vi ste tudi plemič, kaj ne da?“

Prostovoljec Markovič: „Ne, gospod baron! To je čisto slučajno, da ima moja fiziognomija tako bedast izraz!“

Latinščina.

To vam je tič, moj dako! Saj veste, da mu dam vsak dan novc za dva vinarja, da si gre kupit staro žemljo k peku. Kaj vam ne stori zadnjič! Zavije vam novc v štanjol in tako prekane brljavega peka, da mu da žemljo in še devet krajcarjev iz desetice.

Kmečka noblesa.

Kmet pride k župniku, ga poprosi za svét v kočljivi stvari in mu obljubi za to kar celo zaklanó prase. Župnik se razveseli nad toliko radodarnostjo ter mu svetuje, kar in kakor le more. Kmet se lepo zahvali, a prase izostane. — Čez dolgo časa sreča župnik kmeta in ga vpraša: „No, kdaj mi pa prineseš obljubljeno prase?“ — „Gospod župnik bodo že oprostili“, pravi kmet, „pa praseta ne morem prineseti, kajti živalica je zoper vse pričakovanje vendarle okrevala.“

Mlada žaba skoči daleč.

Vrabčev Tinče je bil zelo pritlikave postave, toda jezik je imel „devet vatlov“ dolg, in ljudje so pravili, da bi ž njim človeka ubil kakor lev z repom. Da ta govornica ni bila pretirana, uveril sem se kmalu tudi jaz. — Nekoč se je sprl Vrabčev Tinče z Drolčevim Janezom, pravim orjakom proti Tinčetu, ki mu je segel komaj malo čez pas. Smešno je bilo toraj gledati ta dva nasprotnika in vsi smo radovedno pričakovali izida prepiru. Smešno je bilo naposled tudi Drolčevemu Janezu, da bi se prepiral s takim pritlikavcem, zato reče Tinčetu: „Molči, króta, sicer te vtaknem v žep!“ „Šleva neumna! Vtakni me rajé v svojo glavo; v njej imaš več prostora!“ odreže se Tinče, mi pa smo se smijali z jezikom ubitemu Janezu.

Pri vratih vojašnice.

Kmet: „Prosim gospod koprol, pri kateri kompaniji pa je moj fant?“

Poveljnik vojaške straže: „Pri nas sploh nimamo fantov, ampak može.“

Kmet: „Za Boga, kdaj pa se je naš Francl oženil!?“

Odkritosrčnost je Bogu in ljudem dopadljiva

„No, Stanko, ali ti je kosilo pri nas dobro dišalo?“ vpraša teta Rozamunda malega Stankota, ki je bil s svojimi stariši pri njej na kosilu.

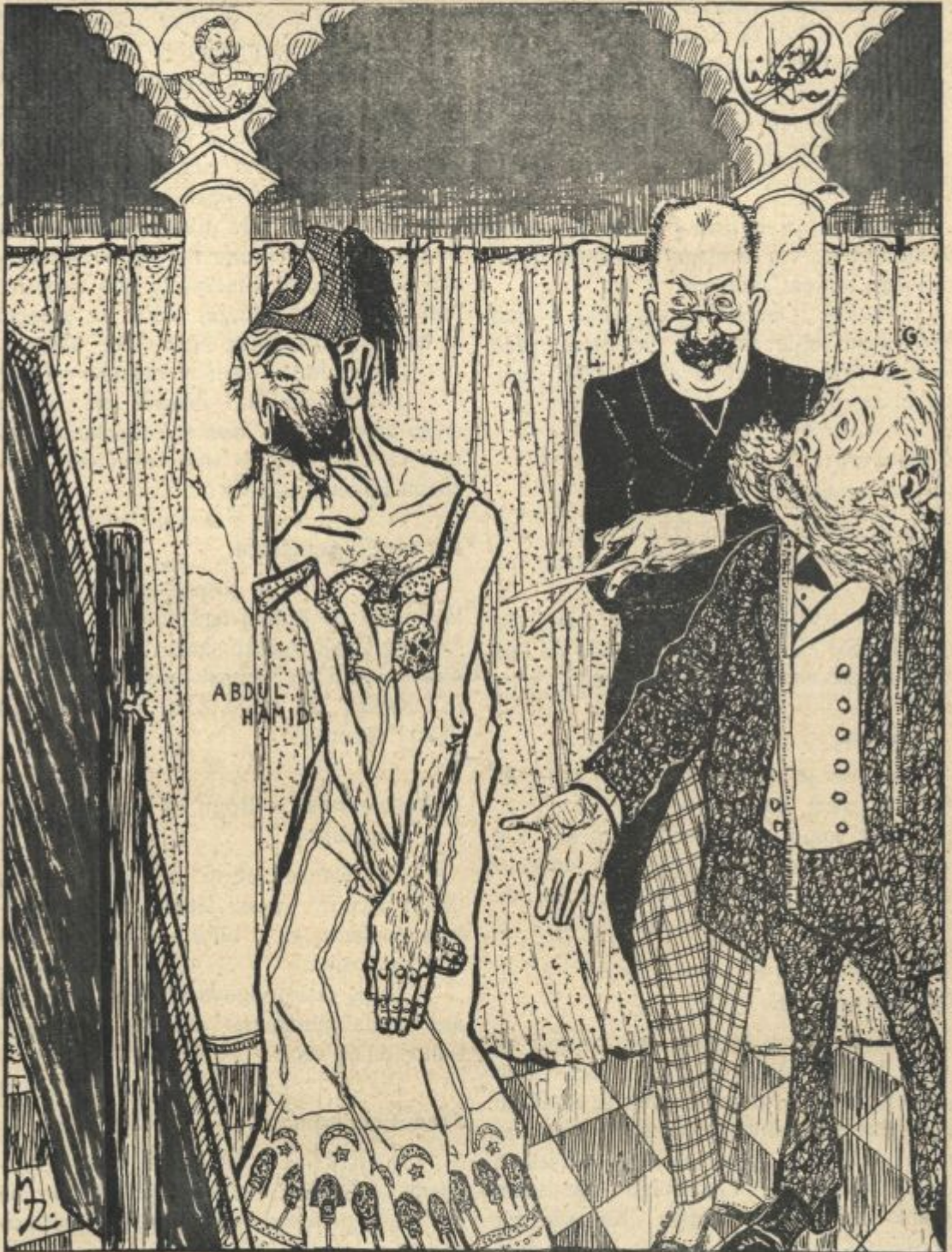
„O ja, teta! odgovori Stanko, „saj pri nas doma mnogokrat tudi ni nič boljše, samo, da je več!“

Pred sodnikom.

Sodnik: „Če vas je tudi žena z burkljami po glavi udarila, je vendar vi ne smete pretepati: Le sodnija sme kaznovati!“

Kmet: „Tist' m' je pa še bolj próv! Nej jo pa še oni nakurja, gspud pecirskihtar!“

Lambsdorff & Goluchowsky — taylors for ladies and gentlemen.



Dragi kolega, tukaj se pač jenja naša umetnost! Če oblečeš stari babi še tako moderno reform-obleko, ostane vendarle taista grda, zoprna, stara baba.